

k dizertačnej práci Milana Řezáča: „Potravní specializace a diverzifikace pavouků rodu *Dysdera* (Araneae: Dysderidae)“

Milan Řezáč je doslova rodený biológ. Už na strednej škole sa intenzívne zaoberal botanikou. Pavúky ho začali zaujímať až v priebehu magisterského štúdia na PŘF UK. Svoje bohaté poznatky z botaniky však efektívne využil pri diplomovej práci zameranej na habituálnu preferenciu a karyotypovú evolúciu sklípkanov rodu *Atypus*. Uvedomiac si jeho talent, rozhodli sme sa riskovať a zadať mu dizertačnú prácu na úplne inú tému, ktorá s jeho diplomovou prácou veľmi nesúvisela. Išlo o štúdium biológie šetiočiek rodu *Dysdera* s hlavným cieľom preskúmať ich potravnú špecializáciu a s tým súvisiace adaptácie a karyotypovú diverzitu. Túto tému sme zvolili jednak preto, aby Milan vstrebal ďalšie metodiky a zároveň aj preto, aby našiel odpoveď na otázky, ktoré nás najviac zaujímali. Na prvý pohľad konkrétne téma skrývalo celý rad nemalých prekážok, ktoré bolo potreba prekonať. Rod *Dysdera* je z taxonomického hľadiska mierne povedané veľmi problematický – mnoho arachnológov si so zástupcami tejto čeľade neúspešne lámalo hlavu. Aby bol Milan vôbec schopný nájsť odpovede na položené otázky, musel sa najskôr pustiť do revízie dostupného materiálu, vďaka čomu sa zdokonalil v metódach klasickej taxonómie. Revízia vyústila v dve obsiahle taxonomické práce, ktoré prinášajú zásadné informácie pre európskych arachnológov, ako je objasnenie výskytu pochybných druhov, rozriešenie taxonomických záhad a popis nových druhov. Stručne povedané, konečne nastáva u európskych zástupcoch tohoto rodu poriadok. K tomu Milan pripojil informácie o fenológii a reprodukčnom chovaní, ktoré zistil intenzívnym výskumom v teréne a vyvodil závery o špeciálnych mechanizmoch, ktoré pravdepodobne viedli k ohromnej diverzifikácii rodu *Dysdera*.

Pri dôslednom štúdiu morfológie si Milan všimol neobyčajnej interšpecifickej variability chelicér. A to bol zásah do čierneho! Napadlo ho, že by to mohlo súvisieť s potravnou špecializáciou. Pavúky rodu *Dysdera* sú totiž ako jediné pavúky na svete špecializované na lov stínkovitých. Dôkaz oniskofágie publikoval síce už pred štyridsiatimi rokmi britský arachnológ Cooke v *Nature*, odvtedy sa však biológii šetiočiek nikto systematicky nevenoval a tak ďalšie zásadné objavy súvisiace s ich potravnou špecializáciou čakali na Milana. V laboratórnych etologických experimentoch Milan objavil pozoruhodný spôsob, akým morfológia chelicér súvisí s taktikou lovu stíniiek a sviniek. Za výsledky tejto štúdie si vyslúžil uznanie arachnologického publika na 16. medzinárodnom arachnologickom kongrese konanom v roku 2004 v Belgicku, kde dostal cenu za druhú najlepšiu prednášku v oblasti etológie. Výsledky síce zatiaľ nepublikoval v *Nature*, ale kto vie, či sa mu to čoskoro nepodarí?

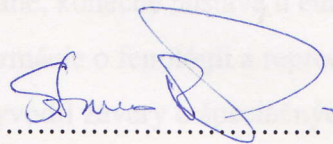
Neskôr sa Milan pustil do štúdia reprodukčnej biológie a fyziologických adaptácií súvisiacich s potravnou špecializáciou šestiočiek. Aby vôbec bol schopný vykonať náročné experimenty musel sa naučiť determinovať a chovať stínkovité a nakoniec i zvládnuť sofistikovanú analýzu dáta. Jedinečné výsledky nenechali na seba dlho čakať a boli čoskoro publikované. Navyše na 17. medzinárodnom arachnologickom kongrese, konanom tohoto roku v Brazílii, dostal cenu za najlepšiu prednášku v etológii. Tentokrát za traumatickú insemináciu, ktorú objavil u šestiočiek rodu *Harpactea*.

Pozoruhodné byly také výsledky studia chromozomové evoluce u nadčeledi Dysderoidea. Karyotypy čeledi Dysderidae a příbuzné čeledi Segestriidae jsou tvořeny chromozomy se značně odvozenou stavbou, tzv. holocentrickými chromozomy. Milan se podílel na zjištění, že holocentrická stavba chromozomů se vyskytuje také u čeledí Oonopidae an Orsolobidae a je tak synapomorfií celé nadčeledi Dysderoidea. V návazném studiu prokázal neobyčejnou interspecifickou proměnlivost karyotypů rodu *Dysdera*, kterou využil pro studium taxonomie.

V neposlednom rade musíme spomenúť Milanov prínos pre ochranu pavúkov doma v Čechách. O jeho nesmiernej aktivite na tomto poli hovorí dlhý zoznam faunistických a ochranárskych prác.

Záverom konštatujeme, že Milan Řezáč ukázal, že je tvorivou vedeckou osobnosťou a doporučujeme mu udeliť titul PhD.

13. 11. 2007

.....
doc. Mgr. S. Pekár, PhD

.....
RNDr. J. Král, PhD.